

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
visio2030@minedu.fi

Lausuntopyyntönnö OKM/35/010/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta.

Tehtyjen esitysten tavoitteena on kasvattaa korkeakoulututkinnon suorittavien osuutta, parantaa jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia, lisätä ja monimuotoistaa osallistumismahdollisuuksia korkeakoulutukseen ja helpottaa opintoihin pääsyä tuomalla joustavuuselementtejä esimerkiksi opiskelijavalintoihin. Tutkintojen laajuutta joustavoittamalla on tarkoitus parantaa korkeakoulujen mahdollisuuksia kansainväliseen koulutus- ja tutkintoyhteistyöhön, jolla voidaan vahvistaa koulutuksen laatua.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuusvaatimuksia ehdotetaan joustavoitettavaksi siten, että opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä olisi nykyisen kolmen vuoden sijaan kahden vuoden työkokemus ensimmäisen syklin tutkinnon suorittamisen jälkeen. Aiempien tutkintoihin perustuvien hakukelpoisuusvaatimusten lisäksi ammattikorkeakoulu voisi ottaa harkintansa mukaan opiskelijaksi myös henkilön, jolla se katsoo muutoin olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten.

Tilaukoulutuksesta esitetään poistettavaksi rajoituksia, jotka koskevat Euroopan talousalueeseen kuuluvien, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden kansalaisia. Ehdotetaan, että jatkossa tilaukoulutukseen voisivat osallistua myös EU- ja ETA-valtioiden kansalaiset.

Suomen Kuntaliitto pitää tehtyjä esityksiä pääosin kannatettavina. On kuitenkin otettava huomioon, että korkeakoulujen tehtävien kasvaessa rahoituksen taso tulevaisuudessa on eräs keskeisimmistä tekijöistä tavoitteena olevan vision saavuttamisen kannalta.

Nyt lausunnolla olevan ammattikorkeakoulu- ja yliopistolain muutosesityksen lisäksi korkeakouluvision säädöskokonaisuuteen kuuluu korkeakoulujen rahoitusasetusten uusiminen. Ennen kuin rahoitusasetusten muutokset ovat tiedossa, on vaikea arvioida esitysten kokonaisvaikutuksia.

Ammattikorkeakouluilta on seitsemässä vuodessa hävinnyt perusrahoituksen tasosta 200 miljoonaa euroa. Tämä on heikentänyt perustoimintoja kuten amk-tutkinto-opiskelua. Rahoituksen vähenemisestä ja opettajien määrän supistumisesta 1600 htv:lla huolimatta opiskelijamäärät ovat pysyneet entisellään. Tämän seurauksena koulutustarjontaa on supistettu, itsenäinen opiskelu on lisääntynyt ja opettajan ohjaama opetus on vähentynyt. Myös ostopalveluina toteutettu tuntimäärä on vähentynyt 400 000 tunnista 200 000 tuntiin. Rahoituspohjan heikentyminen vaikuttaa opetuksen laatuun.

Esityksessä todetaan, että jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien lisäämistä korkeakouluissa voitaisiin vaihtoehtoisesti toteuttaa myös laajentamalla opiskelijalle maksuttoman, tutkintoon johtavan koulutuksen tarjontaa tai lisäämällä koulutettaville maksutonta täydennyskoulutusta. Hallituksen esityksessä todetaan, aivan kuten asia on, että koulutettaville maksutonta koulutustarjontaa ei voida nykyisillä resursseilla laajentaa merkittävästi vaarantamatta koulutuksen laatua ja kuormittamatta opetushenkilöstöä ottaen huomioon kasvava kysyntä. Lakisääteisten tehtävien lisäämisestä ja täydentämisestä syntyy kasvuvaikutuksia valtion talousarvioon.

Tehdyillä esityksillä pyritään vaikuttamaan ongelmaksi koettuihin nykyisiin pitkiin tutkinnon suorittamisaikoihin ja heikkoon läpäisyyn. Esitysten perusteella korkeakouluilla olisi mahdollisuuksia joustavoittaa opiskelijoiden koulutukseen hakeutumismahdollisuuksia. Siirto-opiskelijavalinnan muutos helpottaisi koulutusalan vaihtoa ja auttaisi näin kohdentamaan aloituspaikkoja ilman koulutuspaikkaa oleville ensikertalaisille opiskelijoille.

Kannatamme esitystä erillisvalintojen käytön laajentamisesta ja yhteishaun lisähausta luopumisesta. Erillisvalinta voitaisiin esityksen mukaan päättää hakemuskohdaisesti, mikä joustavoittaisi merkittävästi prosessia ja keventäisi korkeakoulujen hallinnollista työtä, kun se korvaisi menettelyltään raskaamman täydennysshaun. Kuntaliitto kannattaa myös esitystä, joka mahdollistaa ammattikorkeakoulun sisäisten siirto-opiskelijoiden valitsemisen erikseen muista siirto-opiskelijoista. Samoin pidämme hyvänä mahdollisuutta soveltaa eri valintaperusteita sisäisiin ja ulkoisiin siirto-opiskelijoihin.

Tutkinnosta toiseen vaihtamisen korkeakoulun sisällä tulee olla joustavaa.

Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa koskeva työkokemusvaatimuksen lyhentäminen vuodella kolmesta kahteen vuoteen on kannatettava, sillä se nopeuttaa koulutustason nostamista ja työelämäosaajien sijoittumista uusiin tehtäviin työmarkkinoilla.

Kannatamme myös esitystä hankerahojen siirtämisestä korkeakoulujen omaan rahoitusjärjestelmään. Tämä lisää paikallista ja alueellista päätäntävaltaa rahojen suunnatamisessa toimintojen kehittämiseen.

Tilauuskoulutusta koskevien kohderyhmien laajentaminen on positiivista. Aikuiskoulutuksen tarjonnan kasvattaminen ja mahdollisuuksien lisääminen on kannatettavaa. Esityksellä tehdään näkyväksi jo olemassa oleva toiminta ja annetaan korkeakouluille enemmän vapautta toteuttaa koulutusta myös maksullisena toimintana silloin, kun siihen on olemassa perustelut. Tilaajana voi tällöin olla esim. työnantaja.

Tilauuskoulutus on korkeakoulujen liiketoimintaa, ja sen rahoittaa kokonaisuudessaan tilaajataho. Ammattikorkeakoulujen koulutustoiminnan liikevaihto oli yli 27 miljoonaa euroa vuonna 2017. Kun tilauuskoulutuksesta peritään kustannuksia korkeampi maksu, tilauuskoulutuksen tuotto koituu perus- ja jatkokoulutuksen hyväksi. Tilauuskoulutuksella on siis mahdollista vahvistaa muun koulutustoiminnan resursseja. Korkeakouluilla ei olisi edelleenkään velvoitetta tilauuskoulutuksen järjestämiseen, vaan ne voivat järjestää sitä harkintansa mukaan.

Esityksen mukaan tilauuskoulutus on julkisesti rahoitetusta tutkintokoulutuksesta selkeästi erillistä toimintaa. Koska tilauuskoulutus ei oikeuta valtion rahoitukseen, sen ei tule kuulua koulutuksen määrällisen sääntelyn piiriin.

Pidämme tärkeänä, että esityksessä on kiinnitetty huomiota siihen, että koulutusta ei saa järjestää siinä tarkoituksessa, että koulutukseen osallistuvat voisivat näin välttää korkeakoulujen valintakokeet, ja että tilauuskoulutus ei saa heikentää ammattikorkeakoulun antamaa perus- tai jatkokoulutusta.

Tähän liittyen on kuitenkin tarpeellista ennakoita ja tarkoin pohtia, onko tilauuskoulutus päänsä avaus, jolla voi jatkossa olla mahdollisia seuraamuksia laajemmin koulutusjärjestelmään, kun tilauuskoulutuksena järjestetään samoilla markkinoilla maksullista koulutusta rinnan julkisesti rahoitetun maksuttoman koulutuksen kanssa. Vaikka meillä nyt on maksuton koulutusjärjestelmä, niin jos nyt esitetyn johdosta esim. työnantaja voisi ostaa työntekijöilleen koulutuksen, voisiko tulevaisuudessa seuraava askel olla, että yksittäinen henkilö voi ostaa itselleen koulutuksen? Koulutuspoliittisia mahdollisia vaikutuksia maksuttomaan koulutusjärjestelmään ja kuntaperusteiseen koulutusjärjestelmään tulisi pohtia.

Perusrahoitusta ei voi käyttää tilauuskoulutuksen järjestämiseen, vaan rahoitukset tulee tilinpidossa eriyttää. Esitystä on välttämätöntä tältä osin arvioida myös EU:n valtiontukisääntelyn ja kilpailuneutraaliteettisääntelyn näkökulmasta. Esityksestä tällainen arviointi puuttuu.

Tutkinnon osien suorittamismahdollisuuksille on ollut jossain määrin kysyntää jo kauan. Kannatamme sitä, että tutkinnon osien suorittaminen vapautuu maksullisena

toteutettavaksi. Tarkoituksena on, että aloituspaikoista vapautuu tätäkin kautta ensikertalaisille paikkoja tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Tilauskoulutuksena annettavan koulutuksen järjestämiskustannukset tutkintoon johtavan koulutuksen osista voivat olla yllättävän suuret. Tutkinnon osien maksullista suorittamista tulee seurata ja tehdä tilannearviointi muutaman vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, opetus ja kulttuuri

Hannele Salminen
kehittämispäällikkö